

Бойко П. Ю.

<https://orcid.org/009-0008-2702-6178>

Західноукраїнський національний університет

СЕНСОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНСТРУКТ

У статті здійснено теоретико-психологічний аналіз сенсожиттєвих орієнтацій як інтегрального психологічного конструкта, що відображає здатність особистості усвідомлювати власний життєвий шлях, визначати ціннісні пріоритети та регулювати поведінку в ситуаціях життєвого вибору. Обґрунтовано актуальність проблеми сенсожиттєвих орієнтацій у контексті сучасних соціокультурних трансформацій, зростання екзистенційної невизначеності та потреби в психологічних ресурсах особистісної стійкості.

Проаналізовано основні наукові підходи до вивчення смисложиттєвої сфери особистості в межах гуманістичної, екзистенційної, нарративної та позитивної психології. Показано, що сенсожиттєві орієнтації не зводяться до окремих життєвих цілей або декларативних цінностей, а постають як динамічна система взаємопов'язаних смислових утворень, які інтегрують уявлення про минуле, теперішнє та майбутнє.

У статті уточнено структурну організацію сенсожиттєвих орієнтацій, до якої віднесено ціннісно-смисловий, цільово-перспективний, екзистенційно-процесуальний, рефлексивно-інтегративний і суб'єктно-регуляторний компоненти. Наголошено, що узгодженість зазначених компонентів визначає інтегральний рівень осмисленості життя та виступає показником особистісної зрілості.

Окрему увагу приділено аналізу чинників формування сенсожиттєвих орієнтацій, серед яких провідну роль відіграють вікові особливості, освітній досвід і професійне становлення. Обґрунтовано, що сенсожиттєві орієнтації виконують регулятивну, інтегративну та ресурсну функції, сприяючи психологічній стійкості, самодетермінації та адаптації особистості до умов невизначеності. Запропонована авторська концептуалізація створює методологічне підґрунтя для подальших емпіричних досліджень смисложиттєвої сфери особистості.

Ключові слова: сенсожиттєві орієнтації, сенс життя, психологія особистості, осмисленість життя, самодетермінація, особистісний розвиток.

Постановка проблеми. У сучасних умовах соціокультурної нестабільності, трансформації ціннісних орієнтирів та зростання екзистенційної напруги проблема осмислення людиною власного життя набуває особливої наукової та практичної значущості. Здатність особистості визначати життєві цілі, усвідомлювати власну відповідальність за життєвий вибір, інтегрувати минулий досвід і проектувати майбутнє безпосередньо пов'язана з розвитком сенсожиттєвих орієнтацій як цілісного психологічного утворення.

У психологічній науці сенс життя розглядається не лише як світоглядна або філософська категорія, а як внутрішній регулятор активності, що визначає спрямованість поведінки, стійкість до життєвих труднощів і здатність до самореалізації. Саме наявність або дефіцит осмисленості життя значною мірою зумовлює рівень психологічного благополуччя, суб'єктивного контролю та життєвої задоволеності особистості [12, с. 24].

Особливої актуальності дослідження сенсожиттєвих орієнтацій набуває у зв'язку з необхідністю психологічного супроводу молоді та осіб, що перебувають на етапах життєвого й професійного самовизначення. Періоди інтенсивних виборів, переосмислення життєвих пріоритетів і формування ідентичності супроводжуються підвищеною вразливістю смислової сфери, що може призводити як до особистісного зростання, так і до кризових переживань [7, с. 58].

У прикладному аспекті сенсожиттєві орієнтації розглядаються як важливий ресурс психологічної резильєнтності, здатності до подолання стресу та адаптації до складних життєвих обставин. Саме тому вивчення цього конструкта має значний потенціал для розвитку психопрофілактичних, консультативних і тренінгових програм, спрямованих на підтримку особистісної зрілості та відповідального життєвого самовизначення [15, с. 91].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній психології проблема сенсу життя та смислової організації життєвого шляху особистості розробляється в межах кількох взаємопов'язаних наукових традицій. Значний внесок у становлення цього напрямку зроблено в межах екзистенційно-гуманістичної психології, де сенс життя розглядається як фундаментальна умова психічного здоров'я та внутрішньої свободи людини. У працях В. Франкла смисл постає як індивідуально відкривана цінність, що надає життю спрямованості та дозволяє людині зберігати гідність і суб'єктність навіть у граничних умовах існування [18, с. 112].

Подальший розвиток проблематики відбувався в контексті когнітивно-мотиваційних підходів, у межах яких смисл життя інтерпретується як система значень і цілей, що забезпечує відчуття цілісності життєвого досвіду. Так, у працях Р. Баумайстера сенс життя розглядається як психологічний механізм, що підтримує саморегуляцію, мотивацію та соціальну інтегрованість особистості [5, с. 37].

У сучасній позитивній психології проблема сенсу життя отримала емпіричне наповнення завдяки розробці валідних психодіагностичних моделей. Зокрема, М. Стегер запропонував розмежування двох відносно самостійних вимірів – наявності смислу життя та його активного пошуку, що дозволило глибше зрозуміти динаміку смислотворення на різних етапах життєвого розвитку [21, с. 64]. Дослідження в цьому напрямі переконливо демонструють зв'язок осмисленості життя з психологічним благополуччям, життєвою задоволеністю та стійкістю до стресу [9, с. 148].

Суміжною є і теорія самодетермінації, в межах якої сенс життя розглядається як похідний феномен реалізації базових психологічних потреб – автономії, компетентності та соціальної пов'язаності. Задоволення цих потреб створює психологічні умови для переживання власного життя як осмисленого й ціннісно наповненого [14, с. 203].

В українській психологічній науці проблема сенсожиттєвих орієнтацій розглядається в контексті досліджень особистісного розвитку, духовності, самодетермінації та життєвого шляху. Значна увага приділяється аналізу смислової сфери як внутрішнього ядра особистості, що визначає її ціннісні орієнтації, життєві вибори та ставлення до власного майбутнього [3, с. 56].

У працях Т. Титаренко життєвий шлях особистості інтерпретується як смислова нарративна конструкція, що формується в процесі рефлексивного

осмислення подій власного життя. Авторка підкреслює, що сенс життя не є статичною характеристикою, а має динамічний характер і змінюється відповідно до життєвого досвіду та соціального контексту [11, с. 79].

Вагомий внесок у розробку проблеми зроблено в межах досліджень духовно-ціннісного розвитку особистості. Зокрема, І. Бех розглядає смислоттєві орієнтації як прояв духовної зрілості, здатності особистості виходити за межі ситуативних потреб і орієнтуватися на внутрішні моральні регулятори поведінки [2, с. 134].

Сучасні українські емпіричні дослідження також засвідчують тісний зв'язок сенсожиттєвих орієнтацій із психологічним благополуччям, професійним самовизначенням і життєвими перспективами молоді, що підтверджує актуальність подальшого теоретичного осмислення цього конструкта [16, с. 92].

Постановка завдання. Мета статті – здійснити теоретико-психологічний аналіз сенсожиттєвих орієнтацій як психологічного конструкта, розкрити його зміст, структуру та функціональне значення в системі особистісного розвитку, а також узагальнити сучасні наукові підходи до дослідження смислоттєвої сфери особистості в межах гуманістичної, екзистенційної та позитивної психології.

Виклад основного матеріалу. У сучасній психології поняття сенсожиттєвих орієнтацій використовується для позначення інтегрального утворення смислової сфери особистості, яке відображає її здатність усвідомлювати власне життя як цілісне, внутрішньо впорядковане й ціннісно наповнене. На відміну від окремих життєвих цілей або ситуативних мотивів, сенсожиттєві орієнтації охоплюють узагальнене ставлення людини до власного буття, включаючи оцінку минулого досвіду, переживання теперішнього та проектування майбутнього [12, с. 27].

Як психологічний конструкт сенсожиттєві орієнтації поєднують когнітивні, емоційно-оцінні та мотиваційно-регуляторні компоненти. У когнітивному вимірі вони проявляються у сформованості уявлень про життєві цілі, особистісні цінності та смислові пріоритети. Емоційний компонент відображає суб'єктивне переживання насиченості й значущості життя, рівень життєвої задоволеності та прийняття власного життєвого шляху. Мотиваційно-регуляторний компонент пов'язаний зі здатністю до відповідального вибору, внутрішнього контролю та активного впливу на перебіг власного життя [7, с. 61].

У межах екзистенційно-гуманістичної традиції сенсожиттєві орієнтації розглядаються як результат особистісного смислотворення, що формується у процесі взаємодії людини зі світом і реалізується через прийняття життєвих рішень. Сенс життя в цьому підході не задається зовнішніми нормами, а відкривається індивідом у конкретних життєвих ситуаціях, виступаючи внутрішнім критерієм автентичності та зрілості [18, с. 119]. Важливо підкреслити, що відсутність або розмитість смислових орієнтирів у цій логіці розглядається як фактор підвищеної екзистенційної тривоги та внутрішньої дезінтеграції особистості.

У діяльнісно-смисловому підході сенсожиттєві орієнтації трактуються як система внутрішніх регуляторів, що опосередковують цілепокладання та забезпечують зв'язок між особистісними цінностями й реальною поведінкою. У цьому контексті смисл життя постає не лише як переживання, а як фактор організації діяльності, який визначає вибір цілей, способів їх досягнення та оцінку результатів [5, с. 39]. Такий підхід дозволяє розглядати сенсожиттєві орієнтації як відносно стійку, але водночас динамічну систему, чутливу до змін життєвого контексту.

Важливе місце в сучасних дослідженнях посідає нарративний підхід, у межах якого сенсожиттєві орієнтації інтерпретуються як результат смислового конструювання життєвого досвіду в формі особистісного нарративу. Життя людини постає як історія, що постійно переписується через рефлексію, переоцінку подій та інтеграцію кризових переживань. Саме через нарратив відбувається узгодження минулого, теперішнього й майбутнього, що забезпечує відчуття безперервності та цілісності життєвого шляху [11, с. 82].

У межах позитивної психології сенсожиттєві орієнтації розглядаються як один із ключових предикторів психологічного благополуччя. Дослідження переконливо свідчать, що високий рівень осмисленості життя пов'язаний із позитивним емоційним фоном, суб'єктивною життєвою задоволеністю, особистісним зростанням і стійкістю до стресових впливів [9, с. 151]. Водночас наголошується, що пошук смислу може мати амбівалентний характер: у періоди життєвих криз він може супроводжуватися зниженням благополуччя, але водночас виступати передумовою подальшого особистісного розвитку [21, с. 68].

З позицій теорії самодетермінації сенсожиттєві орієнтації формуються на основі переживання автономії, компетентності та значущих соціальних

зв'язків. У цьому підході смисл життя розглядається не як зовнішня ідея, а як суб'єктивний досвід, що виникає внаслідок узгодження внутрішніх потреб особистості з її реальними життєвими виборами [14, с. 207]. Такий погляд дозволяє інтегрувати смисложиттєву проблематику з дослідженнями мотивації, самореалізації та психологічної стійкості.

Отже, сенсожиттєві орієнтації як психологічний конструкт є багатовимірним утворенням, що поєднує смислові, мотиваційні та регуляторні аспекти особистості. Їх теоретичне осмислення вимагає інтеграції різних наукових підходів, що дозволяє розкрити як внутрішні механізми смислотворення, так і його роль у життєвій активності та особистісному розвитку.

Аналіз наукових підходів до вивчення смисложиттєвої сфери особистості дає підстави розглядати сенсожиттєві орієнтації як багатокомпонентний психологічний конструкт, що інтегрує когнітивні, емоційно-оцінні та регуляторно-мотиваційні аспекти життєдіяльності. Така структурна багатовимірність відображає складність процесів смислотворення та дозволяє пояснити індивідуальні відмінності в переживанні осмисленості життя [12, с. 29].

Ключовим елементом структури сенсожиттєвих орієнтацій є цільовий (перспективний) компонент, який відображає спрямованість особистості в майбутнє та здатність формулювати значущі життєві цілі. Саме наявність усвідомлених і суб'єктивно значущих цілей забезпечує відчуття життєвої перспективи, смислової визначеності та мотиваційної наповненості діяльності. Відсутність або нечіткість життєвих цілей, навпаки, зумовлює переживання екзистенційної порожнечі та втрати життєвої орієнтації [18, с. 121].

Другим важливим компонентом є процесуально-екзистенційний, що відображає переживання життя як цінного й емоційно насиченого процесу «тут і тепер». Цей компонент пов'язаний зі здатністю особистості отримувати задоволення від самого процесу життєдіяльності, усвідомлювати значущість повсякденних подій і відчувати включеність у власне життя. Дослідження показують, що навіть за наявності чітких життєвих цілей дефіцит позитивного переживання теперішнього знижує загальний рівень осмисленості життя [9, с. 153].

Важливе місце у структурі сенсожиттєвих орієнтацій посідає рефлексивно-оцінний компонент, який пов'язаний з інтерпретацією минулого життєвого досвіду та його інтеграцією в цілісну життєву історію. Цей компонент проявляється

у здатності особистості приймати прожите життя, надавати сенс навіть складним або травматичним подіям, а також зберігати відчуття внутрішньої узгодженості власного життєвого шляху. Позитивна оцінка прожитого корелює з вищим рівнем психологічного благополуччя та життєвої стабільності [11, с. 84].

Наступним структурним елементом є локус контролю – Я, який відображає рівень суб'єктивної відповідальності за власне життя та віру у власну здатність впливати на перебіг життєвих подій. Особи з вираженим внутрішнім локусом контролю схильні розглядати себе як активних суб'єктів життєтворення, що сприяє формуванню стійких сенсожиттєвих орієнтацій. Натомість зовнішній локус контролю пов'язаний із фрагментарністю смислової сфери та залежністю від зовнішніх обставин [5, с. 41].

Тісно пов'язаним із попереднім є локус контролю – життя, який характеризує загальне уявлення особистості про керованість життєвого шляху та можливість реалізації власних життєвих задумів. Цей компонент відображає віру людини в те, що життя піддається усвідомленому плануванню, а зусилля мають смисл і здатні призводити до бажаних результатів. Сформованість цього компонента виступає важливим психологічним ресурсом життєвої активності та наполегливості [14, с. 210].

Узагальнюючим показником структури сенсожиттєвих орієнтацій є інтегральний рівень осмисленості життя, який відображає узгодженість між цілями, переживанням теперішнього, оцінкою минулого та суб'єктивним контролем. Високий інтегральний рівень осмисленості свідчить про внутрішню цілісність особистості, здатність до саморегуляції та конструктивного подолання життєвих труднощів [21, с. 71].

Таким чином, структура сенсожиттєвих орієнтацій постає як багаторівнева система взаємопов'язаних компонентів, що забезпечують цілісне переживання життя як значущого, керованого й ціннісно наповненого. Розуміння цієї структури створює теоретичне підґрунтя для подальших емпіричних досліджень і розробки психологічних інтервенцій, спрямованих на підтримку смислової стабільності та особистісного розвитку.

Формування сенсожиттєвих орієнтацій є тривалим і динамічним процесом, що зумовлюється сукупністю вікових, освітніх, соціокультурних та професійних чинників. На відміну від відносно стабільних особистісних рис, сенсожиттєві орієнтації характеризуються пластичністю

та чутливістю до змін життєвого контексту, що зумовлює їхню залежність від ключових етапів життєвого шляху [12, с. 33].

Одним із базових чинників формування сенсожиттєвих орієнтацій є вік, який визначає специфіку смислових запитів, домінуючих цінностей та способів інтерпретації життєвого досвіду. У юнацькому та ранньому дорослому віці смисложиттєва сфера перебуває в активній стадії становлення, що пов'язано з процесами ідентифікації, вибору життєвих цілей і формування образу майбутнього. Саме на цьому етапі сенсожиттєві орієнтації часто мають пошуковий, нестабільний характер і супроводжуються сумнівами, внутрішніми суперечностями та переоцінкою цінностей [7, с. 63].

У період дорослості сенсожиттєві орієнтації, як правило, набувають більшої визначеності й інтегрованості, що зумовлено накопиченням життєвого досвіду та реалізацією ключових життєвих ролей. Водночас саме в цей період можливі глибокі смислові кризи, пов'язані з невідповідністю між очікуваннями та реальними досягненнями, що стимулює повторне осмислення життєвих цілей і пріоритетів [18, с. 125].

Освітнє середовище відіграє важливу роль у формуванні сенсожиттєвих орієнтацій, оскільки воно не лише забезпечує засвоєння знань і професійних компетентностей, а й створює умови для розвитку рефлексії, критичного мислення та ціннісного самовизначення. У процесі навчання особистість залучається до осмислення соціальних, етичних і професійних норм, що сприяє формуванню узагальнених смислових орієнтирів [3, с. 59].

Особливого значення набуває вища освіта, яка часто збігається з періодом інтенсивного особистісного та світоглядного розвитку. Саме в цей час відбувається активне переосмислення життєвих цілей, співвіднесення власних можливостей із соціальними очікуваннями та формування відповідальності за майбутній життєвий вибір. Дослідження засвідчують, що освітній простір, орієнтований на суб'єктність і саморозвиток, сприяє зростанню рівня осмисленості життя та внутрішнього локусу контролю [16, с. 95].

Професійне становлення є одним із ключових контекстів формування та трансформації сенсожиттєвих орієнтацій у дорослому віці. Професійна діяльність не лише забезпечує матеріальну основу існування, а й виступає важливим джерелом соціального визнання, самореалізації та підтвердження життєвих смислів. Успішна інтеграція

професійної ролі в структуру Я-концепції сприяє зміцненню відчуття життєвої значущості та суб'єктної спроможності [5, с. 43].

Водночас професійні труднощі, невизначеність кар'єрних перспектив або розчарування в обраній сфері діяльності можуть призводити до смислових криз і переоцінки життєвих орієнтирів. У таких ситуаціях сенсожиттєві орієнтації виконують регуляторну функцію, сприяючи пошуку нових смислів, корекції цілей і відновленню внутрішньої цілісності особистості [21, с. 73].

Особливої уваги в сучасних дослідженнях набуває проблема професійного становлення фахівців допоміжних професій, зокрема психологів, для яких питання сенсу діяльності, ціннісної відповідальності та особистісної залученості є центральними. У цьому контексті сенсожиттєві орієнтації виступають важливим чинником професійної стійкості та запобігання емоційному вигоранню [15, с. 98].

Таким чином, формування сенсожиттєвих орієнтацій зумовлюється взаємодією вікових особливостей, освітнього впливу та професійного становлення, що підкреслює необхідність комплексного підходу до вивчення цього психологічного феномена. Усвідомлення ролі зазначених чинників створює теоретичне підґрунтя для подальших емпіричних досліджень та розробки цільових психологічних інтервенцій.

У межах даного дослідження сенсожиттєві орієнтації розглядаються як інтегральний психологічний конструкт, що відображає індивідуально сформовану систему смислів, цінностей і життєвих цілей, за допомогою яких особистість інтерпретує власний життєвий досвід, визначає спрямованість життєвого шляху та регулює поведінку в ситуаціях вибору й невизначеності. Така інтерпретація ґрунтується на поєднанні гуманістичного, нарративного та самодетермінаційного підходів і дозволяє розглядати сенсожиттєві орієнтації як внутрішній механізм життєтворення [12, с. 36].

На відміну від підходів, у яких сенс життя трактується як відносно стабільна світоглядна установка, у даному дослідженні сенсожиттєві орієнтації розуміються як динамічна система, що формується й трансформується у процесі взаємодії особистості з життєвими подіями, соціальними вимогами та власними внутрішніми ресурсами. Вони не зводяться до окремих життєвих цілей або цінностей, а відображають рівень їхньої узгодженості, суб'єктивної значущості та включеності у реальну життєву практику [7, с. 66].

У структурному вимірі сенсожиттєві орієнтації в авторській концептуалізації охоплюють такі взаємопов'язані компоненти:

- ціннісно-смисловий, що відображає домінуючі життєві цінності та узагальнені смислові пріоритети;
- цільово-перспективний, пов'язаний із здатністю особистості формулювати життєві цілі та проектувати власне майбутнє;
- екзистенційно-процесуальний, який характеризує переживання життя як емоційно значущого та внутрішньо наповненого процесу;
- рефлексивно-інтегративний, що забезпечує осмислення минулого досвіду та його включення в цілісну життєву історію;
- суб'єктно-регуляторний, який відображає рівень відповідальності, внутрішнього контролю та активної життєвої позиції [11, с. 86].

У межах запропонованої концептуалізації сенсожиттєві орієнтації виконують низку ключових психологічних функцій. По-перше, вони забезпечують регуляцію життєдіяльності, виступаючи внутрішнім критерієм вибору цілей і способів дії. По-друге, вони виконують інтегративну функцію, узгоджуючи минулий досвід, теперішні переживання та уявлення про майбутнє в єдину смислову систему. По-третє, сенсожиттєві орієнтації мають ресурсну функцію, сприяючи збереженню психологічної стійкості в умовах стресу, життєвих криз і професійних викликів [15, с. 101].

Принципово важливим для даного дослідження є положення про те, що рівень сформованості сенсожиттєвих орієнтацій безпосередньо пов'язаний зі здатністю особистості до самодетермінації та відповідального життєвого вибору. Осмисленість життя розглядається не як зовнішньо заданий ідеал, а як суб'єктивний досвід, що виникає внаслідок узгодження внутрішніх потреб, цінностей і реальних життєвих дій [14, с. 213].

У контексті майбутнього емпіричного дослідження сенсожиттєві орієнтації розглядаються як психологічний показник особистісної зрілості, який опосередковує зв'язок між освітнім і професійним досвідом та психологічним благополуччям особистості. Це дозволяє використовувати зазначений конструкт як теоретичну основу для аналізу індивідуальних відмінностей у життєвому самовизначенні, професійній мотивації та здатності до подолання кризових ситуацій [16, с. 99].

Таким чином, запропонована авторська концептуалізація сенсожиттєвих орієнтацій створює цілісне методологічне підґрунтя для подальшого емпіричного вивчення смисложиттєвої сфери

особистості та визначає логіку побудови дослідницької програми.

Висновки. Проведений теоретико-психологічний аналіз дозволив уточнити зміст і науковий статус сенсожиттєвих орієнтацій як складного інтегрального психологічного конструкта, що відображає здатність особистості осмислювати власний життєвий шлях, визначати ціннісні пріоритети та регулювати поведінку в ситуаціях життєвого вибору. У сучасній психології сенсожиттєві орієнтації розглядаються як внутрішній механізм життєтворення, тісно пов'язаний із процесами самодетермінації, особистісної зрілості та психологічного благополуччя.

У результаті аналізу зарубіжних і вітчизняних наукових підходів встановлено, що сенсожиттєві орієнтації не зводяться до окремих життєвих цілей або декларативних цінностей, а постають як динамічна система взаємопов'язаних смислових компонентів. Вони формуються у процесі взаємодії особистості з життєвими подіями та соціальним середовищем і можуть зазнавати трансформацій під впливом вікових змін, освітнього досвіду та професійного становлення.

Обґрунтовано структурну організацію сенсожиттєвих орієнтацій, яка включає ціннісно-смисловий, цільово-перспективний, екзистенційно-процесуальний, рефлексивно-інтегративний та суб'єктно-регуляторний компоненти. Узгодженість зазначених компонентів визначає інтегральний рівень осмисленості життя

та виступає важливим показником внутрішньої цілісності особистості.

Показано, що сенсожиттєві орієнтації виконують низку ключових психологічних функцій, зокрема регулятивну, інтегративну та ресурсну. Вони забезпечують смислову організацію життєдіяльності, сприяють подоланню кризових ситуацій та виступають внутрішнім ресурсом психологічної стійкості й адаптації до умов невизначеності.

Встановлено, що формування сенсожиттєвих орієнтацій має контекстуально зумовлений характер і залежить від сукупності чинників, серед яких провідну роль відіграють вікові особливості, освітній вплив і професійне становлення. Особливої значущості ці чинники набувають у періоди життєвого та професійного самовизначення, коли відбувається активна перебудова смислової сфери особистості.

Запропонована авторська концептуалізація сенсожиттєвих орієнтацій створює методологічне підґрунтя для подальшого емпіричного дослідження та дозволяє розглядати зазначений конструкт як психологічний індикатор особистісної зрілості, самодетермінації та психологічного благополуччя. Це відкриває перспективи для експериментальної перевірки висунутих положень і розробки прикладних психологічних інтервенцій, спрямованих на підтримку смислової стабільності та розвитку особистості в сучасних умовах.

Список літератури:

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : монографія. Київ : Академвидав, 2012. 256 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/741648/>
2. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 3. С. 5–14. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/7054/>
3. Максименко с. Д. Генеза здійснення особистості : монографія. Київ : КММ, 2006. 240 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/1942/>
4. Титаренко Т. М. Життєвий шлях особистості: наративний підхід. *Психологічні перспективи*. 2010. № 16. С. 45–56. URL: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/ujrn/pp_2010_16_7
5. Титаренко Т. М. Особистість у кризових умовах життя : монографія. Київ : Агропромвидав України, 2016. 304 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709710/>
6. Pomytkina L. V. Meaning-of-life orientations as a factor of personal self-determination. *Psychological Journal*. 2019. Vol. 5, No. 2. P. 34–42. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2019.5.2.4>
7. Ryff C. D. Happiness Is Everything, or Is It? Explorations on the Meaning of Psychological Well-Being. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1989. Vol. 57, No. 6. P. 1069–1081. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
8. Ryff C. D., Singer B. The contours of positive human health. *Psychological Inquiry*. 1998. Vol. 9, No. 1. P. 1–28. DOI: https://doi.org/10.1207/s15327965pli0901_1
9. Deci E. L., Ryan R. M. Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2000. Vol. 25, No. 1. P. 54–67. DOI: <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>
10. Ryan R. M., Deci E. L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*. 2000. Vol. 55, No. 1. P. 68–78. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

11. Frankl V. E. Man's Search for Meaning. – Boston : Beacon Press, 2006. 184 p. URL: <https://antilogicalism.com/wp-content/uploads/2017/07/mans-search-for-meaning.pdf>
12. Baumeister R. F. Meanings of Life. New York : Guilford Press, 1991. 333 p. URL: <https://books.google.com/books?id=1aAIPGvqb8C>
13. Steger M. F., Frazier P., Oishi S., Kaler M. The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*. 2006. Vol. 53, No. 1. P. 80–93. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>
14. Steger M. F. Meaning in Life. *Oxford Handbook of Positive Psychology* / ed. by S. J. Lopez, C. R. Snyder. Oxford : Oxford University Press, 2011. P. 679–687. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0064>
15. Wong P. T. P. The Human Quest for Meaning: Theories, Research, and Applications. New York : Routledge, 2012. 520 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203146286>
16. Park C. L. Making sense of the meaning literature: An integrative review of meaning making and its effects on adjustment to stressful life events. *Psychological Bulletin*. 2010. Vol. 136, No. 2. P. 257–301. DOI: <https://doi.org/10.1037/a0018301>
17. King L. A., Hicks J. A. The science of meaning in life. *Annual Review of Psychology*. 2021. Vol. 72. P. 561–584. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-072420-122921>
18. Martela F., Steger M. F. The three meanings of meaning in life: Distinguishing coherence, purpose, and significance. *Journal of Positive Psychology*. 2016. Vol. 11, No. 5. P. 531–545. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439760.2015.1137623>

Boyko P. Yu. SENSORY LIFE ORIENTATIONS AS A PSYCHOLOGICAL CONSTRUCT

The article presents a theoretical and psychological analysis of life-meaning orientations as an integral psychological construct that reflects an individual's ability to comprehend their life path, define value priorities, and regulate behavior in situations of life choice. The relevance of the problem is substantiated in the context of contemporary sociocultural transformations, increasing existential uncertainty, and the growing need for psychological resources that support personal stability and self-determination.

The main scientific approaches to the study of the meaning-of-life sphere are analyzed within the frameworks of humanistic, existential, narrative, and positive psychology. It is shown that life-meaning orientations cannot be reduced to isolated life goals or declarative values; instead, they represent a dynamic system of interconnected meaning formations that integrate perceptions of the past, experiences of the present, and projections of the future.

The structural organization of life-meaning orientations is clarified, including value-meaning, goal-oriented, existential-processual, reflective-integrative, and subject-regulatory components. The coherence of these components determines the integral level of life meaningfulness and serves as an indicator of personal maturity and internal integrity.

Special attention is paid to the factors influencing the formation of life-meaning orientations, particularly age-related characteristics, educational experience, and professional development. It is argued that life-meaning orientations perform regulatory, integrative, and resource functions, contributing to psychological resilience, self-determination, and adaptive functioning under conditions of uncertainty. The author's conceptualization proposed in the article provides a methodological basis for further empirical research on the meaning-of-life domain of personality.

Key words: *life-meaning orientations, meaning in life, personality psychology, life meaningfulness, self-determination, personal development.*

Дата першого надходження статті до видання: 02.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026